O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI, CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

Ro‘yxatga olindi:
№ BD-60811500 – 2.10
«29» 08 2024 yil

“TASDIQLAYMAN”
O‘quv ishlari bo‘yicha prorektor
q.x.f.d., professor
A.A.Elmurodov
«29» 08 2024 yil

DEVONXONA

CHORVACHILIKDA KONSALTING VA SERVIS XIZMAT KO‘RSATISH

ISHCHI O‘QUV DASTURI (SILLABUSI)

(Sirtqi ta’lim 4-talabalari uchun)

Bilim sohasi:	800000	-	Qishloq, o‘rmon, baliq xo‘jaligi va veterinariya va huquq
Ta’lim sohasi:	810000	-	Qishloq xo‘jaligi
Ta’lim yo‘nalishi:	60811500	-	Zooinjeneriya (qorako'lchilik)

Samarqand – 2024

Fanning ishchi o'quv dasturi (sillabusi) 202_ yilda tasdiqlangan ishchi o'quv reja va fan dasturiga muvofiq ishlab chiqildi.

Tuzuvchilar:

1.J.N.Xujamov – SamDVMCHBU, "Hayvonlar genetikasi, seleksiyasi, urchitish va ko'paytirish" kafedrasi mudiri, q.x.f.d (PhD)

2. M.A.Nazarova – Sam DVMChBU "Hayvonlar genetikasi, seleksiyasi, urchitish va ko'paytirish" kafedrasi q.x.f.d (PhD) katta o'qituvchi

Taqrizchilar:

1.X.A.Mamatov - Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti, Nukus filiali "Zooinjeneriya" kafedrasi mudiri, dotsent v,b

2. X.Bekbayev - Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar instituti "Zooinjeneriya va veterinariya" kafedrasi dotsent

Fanning ishchi o'quv dasturi "Hayvonlar genetikasi, seleksiyasi, urchitish va ko'paytirish" kafedrasining 202_ yil "____" ________dagi "____" -son yig'ilishida muhokamadan o'tgan va fakultet Kengashida muhokama qilish uchun tavsiya etilgan.

Kafedra mudiri: ________________ **Xujamov J.**

Fanning ishchi o'quv dasturi "Zooinjeneriya" fakulteti Kengashida muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan (202_ yil _____ __________dagi ____ -sonli bayonnoma).

Fakultet kengashi raisi ________________ **Boymatov O.**

Kelishildi:

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i ________________ **Ro'ziqulov R.F.**

Fan Sillabusi
Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti

Fan to‘g‘risida ma’lumot
Fan shifri: ChKSXK 2804
Fan nomi: **Chorvachilikda konsalting va servis xizmat ko‘rsatish**
Semestr/yil: **8-semestr/2024-2025 o‘quv yili**
Kafedra: Hayvonlar genetikasi, seleksiyasi, urchitish va ko‘paytirish
Soatlar/kreditlar: **4,0 ECTS (24 auditoriya soati, 126 soat mustaqil ta’lim)**

Ma’ruza	Amaliy mashg‘ulot	Mustaqil ta’lim	Jami
6	14	100	120

Fan bo‘yicha mashg‘ulotlarning joylashuvi:
Auditoriya vaqti: dars jadvaliga asosan
Talablar:
Fan uchun mas’ul kafedra: **Hayvonlar genetikasi, seleksiyasi, urchitish va ko‘paytirish**
Instruktor to‘g‘risida ma’lumot
Kafedra joylashgan joyi: **SamDVMChBU, 6-o‘quv binosi, 630-xona**
Telefon: +99899-598-08-42 ish telefoni; mobil: +99899-598-08-42
E.mail. nazarovamoxira1982@mail.ru Ish vaqti: Uchrashuvga ko‘ra

I. Fanni o‘qitishdan maqsad - chorvachilik to‘g‘risida prezident qarorlari va uning mazmun mohiyatini o‘rganish, Turli toifadagi chorvachilik xo‘jaliklarini aniqlash va tahlil qilish, Naslchilik va tovar xo‘jaliklarida olingan mahsulotni farqini tahlil qilish, Naslchilik xo‘jaliklarida konsalting va servis xizmati istiqbolli rejasini tuzish usullari, Naslchilik va tovar xo‘jaliklarida klassik va zamonaviy seleksiya usullarini qo‘llash, Chorva mollari va materiallarini (urug‘, embrion va h.k.) import va eksport qilishda zaruriy naslchilik hujjatlarini rasmiylashtirish hamda ularni amaliyotga tadbiq etish ko‘nikmasini shakllantirishdan iborat.

II. Fanning vazifasi – nazariy bilimlar, amaliy ko‘nikmalar, hayvonlar genetik imkoniyatlari va ularning tuzilishini o‘rganish, genetika qonunlaridan seleksiya va naslchilik ishida samarali foydalanish, chorva mollari va parrandalarni mahsuldorlik bo‘yicha genetik potentsialini to‘liq yuzaga chiqarishda biotexnologiya usullarini qo‘llash, irsiyat va o‘zgaruvchanlik, irsiyat qonunlari asosida chorva mollarining xo‘jalik foydali belgilarini va nasl sifatini baholash bo‘yicha nazariy-amaliy bilimlarni uzviylik va uzluksizlikda o‘rgatishdan iborat.

III. Fanni o‘zlashtirish natijasida talaba:

- chorva hayvonlarning kelib chiqishi; zotlarining xususiyatlari; respublika chorvachiligida naslchilik ishining tizimi, ahvoli, istiqbollari; O‘zbekistonda qoramol zotlarini tumanlashtirish; sigirlarni qochirishni va urug‘lantirishni tashkil qilish; chorvamollarning tana tuzilishi haqida ***tasavvurga ega bo‘lishi;***
- hayvonlar tanasini anatomo-morfologik tuzilishinibilishi, go‘sht, mo‘yna, teri, hamda tivit mahsulotlarini bilishi, chorvachilik fermalarini tashkil etish chora

tadbirlari va ulardan samarali foydalanish usullarini qo'llash va o'qitish ***ko'nikmalariga ega bo'lish;***

- Chorva mollari va materiallarini (urug', embrion va h.k.) import va eksport qilishda zaruriy naslchilik hujjatlarini rasmiylashtirish, chorvachilikka ixtisoslashgan fermer xo'jaliklarida sun'iy urug'lantirishni tashkil qilish, naslchilik xo'jaliklarida konsalting va servis xizmati istiqbolli rejasini tuzish usullari, chorva mollari va parrandalarining turlari kesimida sifat va miqdor belgilarini naslga berilish xususiyatlarini, chorva mollari turlari kesimida jins nisbati va jinsni sun'iy boshqarishni, irsiyat qonuniyatlari asosida chorva mollarini nasl sifatini aniqlashni va mahsuldorligini oziqa bilan qoplash xususiyatlari kabi ***malakasiga ega bo'lishi kerak.***

IV. O'qitish usullari:

Fanni o'qitish jarayonida zamonaviy uslublardan foydalanish, sohadagi muammolarni ta'limning ommaviy shakllari bilan bog'lab, talabalarning nazariy bilimlarini amaliy mashg'ulotlar orqali mustahkamlab borish lozim. O'quv materiallarini talabalar tomonidan unumli o'zlashtirish uchun ko'rgazmali qurollar o'qitishning texnik vositalari, chorvachilik fani bo'yicha chop etilgan ma'ruza matnlaridan keng foydalanish, talaba bilimini baholash tizimini joriy etish. Ma'ruza mashg'ulotlarida ilg'or pedagogik texnologiyalar foydalaniladi.

"Chorvachilikda konsalting va servis xizmat ko'rsatish" kursini loyihalashtirishda quyidagi asosiy konseptual yondoshuvlardan foydalaniladi:

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim.
Tizimli yondoshuv.
Faoliyatga yo'naltirilgan yondoshuv.
Dialogik yondoshuv.
Hamkorlikdagi ta'limni tashkil etish.
Muammoli ta'lim.

V. Fanning tarkibiy tuzilishi:

5.1. "Chorvachilikda konsalting va servis xizmat ko'rsatish" fanidan rejalashtirilgan ma'ruza mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Ma'ruza mashg'ulotlarining:			
№	mavzulari	rejasi	soat
1-modul. Kirish. Qishloq xo'jalik hayvonlarini kelib chiqishi eksteryeri va konstitutsiyasi			
1.1	Chorvachilikda konsalting va servis xizmat ko'rsatish faniga kirish	1.1.1. Chorvachilikda konsalting va servis xizmat ko'rsatish fanining predmeti, maqsad va vazifalari. 1.1.2. Respublikamizda chorvachilik tarmoqlarining holati, Chorvachilikning xalq xo'jaligidagi ahamiyati va rivojlanish istiqbollari, chorvachilikni rivojlantirishda o'z hissalarini qo'shgan olimlar va ularning ishlari	2
1.2.	Naslchilik va tovar	1.2.1.Chorvachilik tarmog'ini	2

Axborot manbaalari

10. www.Ziyo.net.
11. www.uralrti.ru.
12. www.twirpx.com

VIII. Baholash

Talabalarning fanlarni o'zlashtirishi 5 ballik tizimda baholanadi.

5 (a'lo) baho:

Xulosa va qaror qabul qilish;
Ijodiy fikrlay olish;
Mustaqil mushohada yurita olish;
Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;
Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo'lish;

4 (yaxshi) baho:

Mustaqil mushohada yurita olish;
Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;
Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo'lish;

3 (qoniqarli) baho;

Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo'lish;

2 (qoniqarsiz) baho:

Dasturni o'zlashtirmaganlik;
Fanning mohiyatini bilmaslik;
Aniq tasavvurga ega bo'lmaslik;
Mustaqil fikrlay olmaslik.

15	Chorvachilikka ixtisoslashgan fermer xo'jaliklarida yilqilarni sun'iy urug'lantirish.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
16	Chorva mollari materiallarini (urug', embrion va h.k) import va eksport qilishda zaruriy naslchilik hujjatlarini rasmiylashtirish	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
17	Naslchilik xo'jaliklarida zootexnikaviy tadbirlarni o'tkazish. Naslchilik xo'jaliklarida olingan mahsulotlarni hisobga olish va tahlil qilish	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	4
Jami:			**100**

VII. Adabiyotlar

Asosiy adabiyotlar

1. Maqsudov I., Jo'rayev J., Amirov Sh. "Chorvachilik asoslari". Darslik. Toshkent, 2010 yil.

2. Sobirov P.S., Kaxarov A.K., Dustqulov S.D. "Chorva mollarini urchitish". Darslik. Toshkent nashryoti, 2011 yil.

3. Kaxarov A.K., Narbayeva M.K., Shaptakov E.S., Shermatov A., Xushvaqtov A.A. "Qishloq xo'jalik hayvonlarini urchitish" O'quv qo'llanma Samarqand, 2019 yil.

Qo'shimcha adabiyotlar

4. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 52 bet.

5. Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 36 bet.

6. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 yil. – 416 bet.

7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.

8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.

9. Желтиков А.И. Современные проблемы зоотехнии. Методические рекомендации. Новосибирск, 2017.

	xo'jaliklarida olinadigan mahsulotni farqini tahlil qilish. Naslchilik xo'jaliklarida konsalting va servis xizmati istiqbolli rejasini tuzish usullari	rivojlantirish borasidagi prezident qarorlarining mazmun mohiyati. 1.2.2. Keyingi yillarda chorvachilikni rivojlantirish to'g'risida qabul qilingan qarorlarning sohani rivojlantirishdagi roli	
1.3.	Naslchilik va tovar xo'jaliklarida klassik va zamonaviy seleksiya usullarini qo'llash. Naslchilik xo'jaliklarida hayvonlarning turlari bo'yicha bonitirovka qilish	1.3.1. Naslchilik xo'jaliklarida chorva mollarini bonitirovka qilishning o'ziga xos xususiyatlari. 1.3.2. Har xil turdagi chorva hayvonlari (qoramol, qo'y, yilqi, parranda va h.k.) bonitirovka qilish. 1.3.3. Chorva mollarini mahsuldorlik ko'rsatkichlari bo'yicha baholash, bonitirovka qilishda qo'yiladigan talablar va uslublar.	2
Jami:			**6**

5.2. "Chorvachilikda konsalting va servis xizmat ko'rsatish" fanidan rejalashtirilgan amaliy mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Amaliy mashg'ulotlarning			
№	**mavzulari**	**rejasi**	**soat**
1.	Turli toifadagi chorvachilik xo'jaliklarini aniqlash va tahlil qilishning ilmiy va nazariy asoslari. Naslchilik xo'jaliklarida olingan mahsulotlarni hisobga olish va tahlil qilish	1.1. Chorvachilik xo'jaliklarini aniqlash. 1.2. Respublikamizda chorvachilik tarmoqlarining holati. 1.3. Chorvachilikni rivojlantirishda o'z hissalarini qo'shgan olimlar va ularning ishlari.	2
2.	Naslchilik va tovar xo'jaliklarida klassik va zamonaviy seleksiya usullarini qo'llash. Naslchilik xo'jaliklarida qoramollarni bonitirovka qilish. Naslchilik xo'jaliklarida qo'y va echkilarni bonitirovka qilish. Naslchilik xo'jaliklarida parrandalarni	2.1. Naslchilik xo'jaliklarida olingan mahsulotlarni hisobga olish 2.2. Hayvonlarda tana tuzilishi indekslarini hisoblash va eksterer profilini tuzishni o'rganish. Naslchilik xo'jaliklarida baliqlarni bonitirovka qilish to'g'risida talabalarda ko'nikma va malaka hosil qilish. 2.3.Qo'ylarini kelib chiqishlari bo'yicha baholash uslublarini o'rganish Ona cho'chqalarning pushdorligi, bolalarining tengligi, ona cho'chqaning sutdorligi, bolalarining saqlanuvchanligiva boshqalar bilan tanishish.	2

	bonitirovka qilish. Naslchilik xo'jaliklarida cho'chqalarni bonitirovka qilish	2.4.Naslchilik xo'jaliklarida baliqlarni bonitirovka qilish to'g'risida talabalarda ko'nikma va malaka hosil qilish.	
3.	Chorvachilikka ixtisoslashgan fermer xo'jaliklarida qoramollarni sun'iy urug'lantirish usullari.	3.1. Har xil turdagi chorva hayvonlarining, turli zotlarning ekstererini o'rganish hayvonlarning anatomik va fiziologik belgi xususiyatlarini o'rganish. 3.2. Eksteremi o'rganishda hayvonlarni tashqi ko'rinishi, nasl sifati, mahsulot yo'nalishi, maxsuldorlik darajasi, sog'lomligini aniqlash.	2
4.	Naslchilik va tovar xo'jaliklarida zootexnikaviy tadbirlarni o'tkazish tartibi	4.1. Chorvachilik tarmog'ini rivojlantirish borasidagi prezident qarorlarining mazmun mohiyati 4.2. Shu mavzu asosida topshiriqlar bajarish	2
5	Tovar xo'jaliklarida istiqbolli rejasini tuzish usullari	5.1. Qishloq xo'jalik hayvonlarini urchitish, urchitish usullari, chatishtirish va duragaylash. Qarindosh urchitish. Tizim va oilalar bo'yicha urchitish. 5.2. Chorvachilikda naslchilik ishlari. Naslchilik ishini asosiy maqsadi va vazifasi	
6	Chorvachilikka ixtisoslashgan fermer xo'jaliklarida qo'ylarni sun'iy urug'lantirish	6.1.Chorvachilik xo'jaliklarida zootexnikaviy hisob-kitob ishlarini yuritish. Qishloq xo'jalik hayvonlarini tanlash va juftlash, bonitirovka asoslari. 6.2. Sut yo'nalishidagi, go'sht yo'nalishidagi, qo'sh mahsuldor qoramol zotlarining tana qismlari haqida tushuncha.Tana qismlaridagi yoshga bog'liq o'zgarishlarni o'rganish	
7	Go'sht ishlab chiqarish komplekslarida texnologik jarayonlarini tashkil qilish	7.1. Chorvachilikdagi go'sht ishlab chiqarish komplekslarida texnologik jarayonlarini tashkil qilish, barcha tarmoqlar, ulardan olinadigan mahsulot turlari, chorva mahsulotlarining insonlar hayotidagi ahamiyati. 7.2. Qishloq xo'jalik hayvonlarining kelib chiqishi, yovvoyi ajdodlarini qo'lga o'rgatish va xonakilashtirish, xonakilashtirish yuzaga kelgan o'zgarishlar. Xonakilashtirish davrlari. Qishloq xo'jalik hayvonlarining ekstereri, intereri va konstitutsiyasi.	
		Jami:	**14**

VI. "Chorvachilikda konsalting va servis xizmat ko'rsatish" fanidan rejalashtirilgan talabalar mustaqil ta'limining kalendar tematik rejasi

№	Mustaqil ta'lim mavzulari	Amalga oshirish mexanizmi	Hajmi (soatda)
1	Chorvachilikda konsalting va servis xizmati faniga kirish. Fanning predmeti, maqsad va vazifalari	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
2	Chorvachilikda konsalting va servis xizmati to'g'risidagi ta'limotning yo'nalishi va kelajagi	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
3	Turli toifadagi chorvachilik xo'jaliklarini aniqlash va tahlil qilish	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
4	Naslchilik xo'jaliklarida olingan mahsulotlarni tahlil qilish	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
5	Tovar xo'jaliklarida olingan mahsulotlarni tahlil qilish	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	6
6	Naslchilik xo'jaliklarida istiqbolli rejasini tuzish usullari	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
7	Tovar xo'jaliklarida istiqbolli rejasini tuzish usullari	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
8	Naslchilik va tovar xo'jaliklarida klassik va zamonaviy seleksiya usullarini qo'llash.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	6
9	Naslchilik xo'jaliklarida qoramollarni bonitirovka qilish	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	6
10	Naslchilik xo'jaliklarida qo'ylarni bonitirovka qilish	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	6
11	Naslchilik xo'jaliklarida cho'chqalarni bonitirovka qilish	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
12	Naslchilik xo'jaliklarida yilqilarni bonitirovka qilish	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
13	Chorvachilikka ixtisoslashgan fermer xo'jaliklarida qoramollarni sun'iy urug'lantirish	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
14	Chorvachilikka ixtisoslashgan fermer xo'jaliklarida qo'ylarni sun'iy urug'lantirish	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	6